

Vergaderjaar 2021–2022

35 925 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2022

Nr. 67

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 juni 2022

Inleiding

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de voortgang van de projecten op Sint Eustatius en over de voortgang onder de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. Daarnaast informeer ik u over de uitkomsten van het mediation-traject tussen de regeringscommissaris en de eilandsraad en het beoogde tijdspad voor de terugkeer naar democratie.

Bij mijn aantreden heb ik reeds aangegeven hoe belangrijk ik het vind om samen met de eilanden te werken aan de opgaven in het Caribisch deel van ons Koninkrijk. Daartoe behoort voor mij regelmatig bestuurlijk overleg en ook het voeren van gesprekken met bewoners. In februari van dit jaar heb ik een eerste kennismakingsreis gemaakt en onlangs heb ik de BES-eilanden, waaronder Sint Eustatius, een tweede keer kunnen bezoeken. Ik ervaar het als een meerwaarde om elkaar ter plaatse te ontmoeten en met elkaar in gesprek te gaan. Ik ben dan ook voornemens om de eilanden regelmatig te bezoeken om de relatie tussen de eilanden en Den Haag te versterken.

Tijdens mijn reis heb ik met verschillende mensen gesproken over de kansen die men ziet om het eiland vooruit te helpen en over de zorgen die men heeft. Zo heb ik samen met *Sint Eustatius National Parks Foundation* (Stenapa) een wandeling gemaakt door de natuur van Sint Eustatius. Hier werd ik geconfronteerd met het desastreuze effect van het loslopend vee op de natuur van het eiland. In de town hall meeting heb ik dit onderwerp, samen met de regeringscommissaris, ook met de bewoners van het eiland besproken. Wij hebben aangegeven stappen te willen zetten om de geitenpopulatie terug te brengen naar een aanvaardbaar niveau. Ook mijn collega, Minister De Jonge van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), was bij de town hall meeting aanwezig. Hij heeft met de inwoners

gesproken over de noodzaak van het bouwen van huizen om de woningmarkt te verbeteren.

Een bijzondere ontmoeting was het gesprek met vrijwilligers die zich inzetten voor het behoud van materieel en immaterieel cultureel erfgoed op Sint Eustatius. Zij doen dit door cultuurbeoefening, zoals dans, in leven te houden en door artefacten uit archeologisch opgravingen toegankelijk te maken voor het publiek.

Vanzelfsprekend heb ik tijdens mijn bezoek ook gesproken over de terugkeer naar democratie. Ik heb kunnen zien dat het mediation-traject de relatie tussen regeringscommissaris en eilandraad sterk heeft verbeterd. Ik heb met hen gezamenlijk goede gesprekken gevoerd over de stappen voor een terugkeer naar normale bestuurlijke verhoudingen.

Het hoofddoel van deze reis was het tekenen van het *Afsprakenakkoord 2022–2023*, welke ik samen met de regeringscommissaris, en in het bijzijn van de eilandsraadsleden, heb getekend. Dit is een belangrijke gebeurtenis waar ik later in deze rapportage uitgebreider op inga.

Het mediation-traject

Wederzijds vertrouwen en wederkerigheid is van belang wanneer we met elkaar werken binnen het Koninkrijk. Dit punt heeft mijn bijzondere aandacht als het om Sint Eustatius gaat. De duur van de bestuurlijke ingreep is van invloed op de relatie tussen de regeringscommissaris en de eilandsraad. In december 2021 hebben de regeringscommissaris en de eilandsraad daarom besloten om een mediation-traject in te gaan. Dit traject is in mei 2022 afgerond en werd begeleid door mevrouw Suzy Camelia-Römer (advocate en voormalig premier Nederlandse Antillen) en Maria Liberia-Peters (eveneens voormalig premier Nederlandse Antillen).

Ik kan u mededelen dat het mediation-traject succesvol is afgerond en dat men erin is geslaagd om afspraken te maken over het bereiken van fase 2.0 en 2.1 uit de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. Over fase 2.2 is tijdens de mediation geen overeenstemming bereikt, maar gedurende mijn laatste bezoek aan het eiland, is hierover een vervolgspraak gemaakt. Een externe partij zal een toets uitvoeren op basis waarvan bepaald kan worden wanneer fase 2.2 kan ingaan.

Tijdens het mediation-traject hebben de regeringscommissaris en de eilandsraad gewerkt aan het gezamenlijk uitwerken van 3 onderwerpen:

- Reglement van Orde
De eilandsraad en de regeringscommissaris hebben het Reglement van Orde geanalyseerd. Hieruit kwam naar voren dat er tegenstellingen bestaan tussen de rollen zoals vastgesteld in het Reglement van Orde en de situatie zoals nu bestaat onder de Wet herstel voorzieningen. De (plaatsvervangend) regeringscommissarissen en de eilandsraadsleden zijn momenteel in overleg over de wijze waarop het Reglement van Orde kan worden aangepast in de periode totdat de Wet herstel voorzieningen vervalt.
- Overzicht eilandelijke prioriteiten
De regeringscommissaris en de eilandsraad zijn samen tot een lijst met 12 prioriteiten¹ gekomen voor de korte en langere termijn. In deze lijst is het welzijn van de burger vooropgesteld en worden onderwerpen zoals gezondheidszorg, notariële dienstverlening en sociale woningbouw geprioriteerd. Deze lijst is betrokken bij het Afsprakenakkoord Sint Eustatius 2022–2023.

¹ Bijlage 1.

– Route-tijdtabel

Op 15 november 2021 stuurde mijn voorganger u, conform de motie van het lid Özutok (Kamerstuk 35 422, nr. 8)², de door de regeringscommissaris vastgestelde route-tijdtabel toe. Omdat de eilandsraad destijds kenbaar heeft gemaakt het niet met deze route-tijdtabel eens te zijn, is dit document meegenomen in het mediation-traject. De mediation-gesprekken hebben geleid tot het volgende beoogde tijdspad voor de teruggave van bevoegdheden:

– Fase 2.0 – september 2022:

Gezien de reeds behaalde resultaten en de toezegging van de eilandsraad dat de resterende eilandsverordeningen nog vóór het zomerreces worden vastgesteld en in werking zullen treden, zijn de regeringscommissaris en de eilandsraad tot de conclusie gekomen dat de criteria voor fase 2.0 in september 2022 kunnen worden behaald³. In het hoofdstuk bestuurlijk domein kunt u lezen welke stappen zijn gezet en nog gezet worden om deze streefdatum te halen. Voor het bereiken van fase 2.0 – waarna de eilandsraad weer de bevoegdheid ontvangt om gedeputeerden te benoemen – is een koninklijk besluit (KB) noodzakelijk. In het hoofdstuk *koninklijk besluit* ga ik hier nader op in.

– Fase 2.1 – maart 2023:

De verwachting van zowel de regeringscommissaris als van de eilandsraad is dat in maart 2023 aan de criteria van fase 2.1 kan worden voldaan. Met het bereiken van fase 2.1 oefenen de eilandsraad en het nieuwe bestuurscollege weer de taken en bevoegdheden uit met betrekking tot de griffie en de ambtelijke organisatie.

– Fase 2.2 – nader te bepalen:

Over de streefdatum van het behalen van de criteria voor fase 2.2 en de daaraan verbonden teruggave van het budgetrecht, is in het mediation-traject geen overeenstemming bereikt. De eilandsraad meent dat fase 2.2 in maart 2023 kan ingaan. De regeringscommissaris heeft aangegeven in september 2023 te kunnen voldoen aan de randvoorwaarden voor een duurzame verbetering van het financieel beheer. Het openbaar lichaam Sint Eustatius (OLE) moet over goed ingeregelde processen en financiële administratie beschikken. Deze vormen de basis om in de toekomst een goedkeurende accountantsverklaring te kunnen ontvangen. Op dit moment moet nog worden gewerkt aan de planning- en controlecyclus conform de Wet financiën openbare lichamen BES (FinBES) en het digitaliseren en het centraliseren van financiële processen. Daartoe behoort het verbeteren van de administratie organisatie en de interne controle (AO/IC), het debiteurenbeheer en het samenvoegen van negen administraties in één overzichtelijk systeem. Het is van belang dat er overeenstemming wordt bereikt over hoever het OLE is gevorderd met de criteria voor fase 2.2. Daarom is gezamenlijk afgesproken om een toets door een onafhankelijk financieel expert te laten uitvoeren. Op basis van de uitkomsten van deze toets informeer ik u vóór het einde van 2022 over de streefdata voor het bereiken van fase 2.2.

– Fase 3.0 en verder – nader te bepalen:

De streefdata voor fase 3.0 en verder liggen in het verlengde van de ingangsdatum van fase 2.2. Vóór het einde van 2022 informeer ik u daarom naast de ingangsdatum van fase 2.2 ook over de streefdata van de daaropvolgende fasen. Bij het bereiken van fase 3.0 worden de verhoudingen langs de lijnen van de Wet openbare lichamen

² Bijlage bij Kamerstuk 35 925 IV, nr. 34.

³ Voor meer informatie verwijs ik u naar bijlage 2.

BES (WolBES) en de FinBES hersteld en kan de procedure voor de benoeming van een gezaghebber worden opgestart.

Hieronder treft u een korte schematische weergave van de nieuwe route-tijdtabel.

Tabel 1: nieuwe route-tijdtabel

Fase	Teruggave bevoegdheden	Streefdatum voor het bereiken van de criteria om naar een volgende fase te gaan	Toepasselijk artikel Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius
2.0	Eilandsraad verkrijgt bevoegdheid om gedeputeerden te benoemen en te ontslaan	September 2022	Art. 13. (Herstel voorzieningen eilandgedeputeerden)
2.1	Eilandsraad en bestuurscollege verkrijgen taken en bevoegdheden met betrekking tot de griffie en ambtelijke organisatie	1 maart 2023	Art. 14. (Herstel voorzieningen griffie en ambtelijke organisatie)
2.2	Eilandsraad en bestuurscollege verkrijgen financiële taken en bevoegdheden o.b.v. de FinBES	Q3 2022 toets onafhankelijke financieel expert; Streefdatum wordt gecommuniceerd voor het einde van 2022.	Art. 15. (Herstel verantwoordelijkheid financiële taken)
3.0 e.v.	Volledig herstel van de reguliere bestuurlijke verhoudingen langs de lijnen van de WolBES en de FinBES. Gezaghebber verkrijgt weer eigen taken en bevoegdheden en een aantal aanvullende bevoegdheden.	Streefdata worden gecommuniceerd voor het einde van 2022.	Art. 16. (Herstel gezaghebber)

Ik ben blij dat er nu meer helderheid is over het bereiken van de volgende twee fasen in de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. Later dit jaar zal er ook helderheid worden geboden over het doorlopen van de overige fasen. Daarmee wordt tegemoetgekomen aan de wens van het kabinet, de eilandsraad en de Tweede Kamer om de bestuurlijke verhoudingen op Sint Eustatius zo spoedig mogelijk te herstellen, en aan de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer om helderheid te geven over het tijdsplan voor de terugkeer van een volwaardig lokaal bestuur⁴. Met het bepalen van de streefdata voor de ingang van fase 2.0 en 2.1 en de verdere toelichting in deze voortgangsrapportage, beschouw ik de motie van het lid Wuite⁵ als afgerond.

Koninklijk besluit

Voor het overgaan naar een volgende fase in de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius is telkens een KB noodzakelijk. De procedure omtrent het slaan van een KB omvat onder meer een voorhangprocedure waarbij het ontwerpbesluit tenminste vier weken aan beide Kamers der Staten-Generaal is overgelegd. Op 6 juni heb ik van de regeringscommissaris een brief ontvangen waarin de voortgang en de behaalde resultaten van de criteria om naar fase 2.0 over te gaan worden toegelicht (bijlage 2). Op basis van de verstrekte informatie heb ik het vertrouwen dat er in september aan de criteria voor fase 2.0 is voldaan. Mijn streven is dan ook

⁴ Algemene Rekenkamer, Verantwoordingsonderzoek Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) p. 22. (Bijlage bij Kamerstuk 36 100 IV, nr. 2).

⁵ Kamerstuk 35 925 IV, nr. 55.

om – met inachtneming van de procedure – het KB zo spoedig mogelijk te laten slaan. Ik zal daarom het concept-KB inclusief nota van toelichting op zeer korte termijn naar beide Kamers sturen. Met de inwerkingtreding van fase 2.0 verkrijgt de eilandsraad de bevoegdheid om eilandgedeputeerden te benoemen en eventueel te ontslaan. Het bestuurscollege hervat zijn reguliere taken en bevoegdheden, met uitzondering van de taken op het terrein van de ambtelijke organisatie en financiële taken. Deze bevoegdheden blijven bij de regeringscommissaris. Laatstgenoemde zal met betrekking tot de begroting 2023 en de uitvoering ervan werkafspraken maken met de nieuwe gedeputeerden.

Afsprakenakkoord Sint Eustatius 2022–2023 en de Eilandelijke prioriteiten

Om de levensstandaard te verhogen en het sociaal welzijn in Caribisch Nederland te vergroten, zijn er vanuit het Regeerakkoord afspraken gemaakt met Sint Eustatius. Deze afspraken, ook wel *Afsprakenakkoord Sint Eustatius 2022–2023* genoemd, zijn tijdens mijn bezoek ondertekend. In dit Afsprakenakkoord is de prioriteitenlijst uit het mediation-traject⁶ betrokken en zijn er ook afspraken gemaakt over enkele vervolgacties voor criteria uit de memorie van toelichting van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. De afspraken worden gemaakt tussen de regeringscommissaris en het Rijk, waaronder mijn ministerie, om samen gericht aan de slag te kunnen gaan. Om deze afspraken uit te voeren heeft het kabinet voor heel Caribisch Nederland structureel € 30 miljoen euro uitgetrokken. De afspraken en de financiële aspecten ervan, worden uitgewerkt in de voorjaarsnota. De onderwerpen zijn divers: van loslopend vee tot sociale woningbouw, van het verbeteren van de kwaliteit van de zorg tot notariële dienstverlening. Na de verkiezingen in maart 2023 wil ik met de nieuwgekozen eilandsraadsleden en gedeputeerden nieuwe afspraken maken voor 2023 en verder. Voor het zomerreces informeer ik de Kamers over de uitkomsten van de voorjaarsnota en de afspraken die ik heb gemaakt met de eilanden tijdens mijn reis.

Zoals u leest lopen er op het moment veel en verschillende trajecten op en rondom Sint Eustatius. Middels deze brief geef ik u een beeld van wat er verder speelt op het bestuurlijk, fysiek en sociaal domein. Deze brief kent ook drie bijlages. De eerste bijlage is een overzicht van de gezamenlijk eilandelijke prioriteiten. De tweede bijlage is de toelichting verzoek herstel democratie Sint Eustatius in tijdgebonden fasen. De derde bijlage is een overzicht van de projecten die actief of reeds afgerond zijn.

Bestuurlijk domein

Zoals u in het vorige hoofdstuk heeft kunnen lezen is er de afgelopen maanden hard gewerkt aan de stappen die onderdeel zijn van de route-tijdtabel en de criteria waaraan moet zijn voldaan om naar fase 2.0 over te gaan. Dit uiteraard met het doel om deze fase af te ronden zodat er overgegaan kan worden naar de volgende fase. Hieronder licht ik bij de onderdelen *a.* tot en met *d.* de stand van zaken toe van de criteria die binnen deze fase vallen. Het OLE werkt ook al aan criteria die ná fase 2.0 afgerond moeten zijn. Deze ontwikkelingen worden in het onderdeel *e* tot en met *g* nader toegelicht.

a. De eilandsverordeningen zijn vastgesteld en in werking getreden (fase 2.0)

De afgelopen tijd is het OLE druk bezig geweest met het actualiseren van de eilandsverordeningen. Er moeten nog vier verordeningen van de 86 en

⁶ Bijlage 2.

een besluit worden geactualiseerd. De regeringscommissaris en de eilandsraad zijn het er over eens dat dit criterium voor het zomerreces van 2022 afgerond moet zijn. Begin juni is het personenvervoersbesluit geagendeerd voor de vergadering van de Centrale commissie waarna de andere verordeningen snel zullen volgen. Naast deze verordeningen en het besluit is ook de Natuurverordening geactualiseerd en in behandeling voor vaststelling. De Natuurverordening is geen vereiste voor het behalen van dit criterium, maar wel van belang voor de aanpak van loslopend vee en de agrarische ontwikkeling van het eiland, twee onderwerpen die de regeringscommissaris en de eilandsraad als eilandelijke prioriteit voor de aankomende tijd hebben aangemerkt⁷.

b. Procedures en werkinstructies van het bestuurscollege zijn op orde (fase 2.0)

Dit criterium is in 2021 afgerond. De werkprocessen van het bestuurscollege zijn geanalyseerd, de leemtes in de besluitvormingsprocessen zijn opgevuld en de werkprocessen van het bestuurscollege zijn verduidelijkt. Hierdoor is het proces van besluitvorming transparanter en efficiënter geworden.

c. Administraties vergunning- en/of ontheffingsverleningen, subsidieverlening en kadasterfunctie zijn gereed (fase 2.0)

De administratie van de vergunnings- en ontheffingsverlening is een criterium waar al veel werk voor is gedaan. Het criterium hangt nauw samen met het actualiseren van de verordeningen die fungeren als juridische basis voor het verlenen van vergunningen en/of ontheffingen. In totaal zijn er 42 vergunningsverplichtingen in samenwerking met de gemeente Breda bekeken en er zijn 10 tot 15 nieuwe vergunningen opgesteld op basis van vernieuwde verordeningen. Ook is er een professionaliseringsslag gemaakt en zijn de meest gebruikte aanvraagformulieren kritisch bekeken en zo nodig aangepast. De volgende stap is het invoeren van het nieuwe administratiesysteem, waarmee het archief bijgewerkt wordt. Ten slotte moet er transparantie bestaan over de vergeven vergunningen. Daarom worden vergunningen vanaf nu gepubliceerd bij zowel de aanvraag als bij de afgifte. Hierover zijn afspraken gemaakt in het Afsprakenakkoord Sint Eustatius 2022–2023. Dat de stap naar digitalisering nog gemaakt moet worden, doet niets af aan het feit dat aan het criterium – het gereedmaken van de administraties – is voldaan.

Wat betreft het sub-criterium *Kadaster* zijn de achterstanden in de administratie ingehaald. Op 1 januari 2021 is de Kadasterwet BES in werking getreden en daarmee is de verantwoordelijkheid over de kadasterfunctie overgedragen naar Kadaster Sint Eustatius. In mei 2022 heeft Sint Eustatius brondocumenten van Kadaster Sint Maarten ontvangen. Deze brondocumenten bevatten belangrijke kadastrale informatie en hiermee is ook dit sub-criterium afgerond.

d. Toezicht en Handhaving is op orde (fase 2.0)

Op dit criterium is het afgelopen jaar veel gebeurd, zowel op het gebied van beleid als op meer praktische aspecten van toezicht en handhaving. Het algemeen beleid voor toezicht en handhaving is vastgesteld en in werking getreden. Daarnaast is het handhavingsarrangement afvalstoffen en warenwet ingevoerd. De Uitvoeringsagenda Toezicht en Handhaving 2022–2025 is vastgelegd in het Afsprakenakkoord Sint Eustatius 2022–2023. In deze agenda worden de acties beschreven die nog zullen

⁷ Een overzicht van de prioriteiten treft u in bijlage 1.

volgen om de handhaving op orde te krijgen. Het OLE heeft tevens twee belangrijke handhavingsinstrumenten toegevoegd voor handhaving op lokaal niveau. Dat zijn de «Last onder bestuursdwang» en »Last onder dwangsom». Daarnaast heeft het OLE gewerkt aan het invullen van het tekort aan capaciteit. Onlangs is een nieuwe bouwinspecteur in dienst genomen. Het handhavingsinstrumentarium is ook uitgebreid met de decibelmeters om geluidsoverlast tegen te gaan. De inspecteurs hebben hiervoor in december een training gevolgd en zullen binnenkort ook aan een vervoltraining deelnemen.

Het afgelopen half jaar zijn er ook stappen gezet om toe te werken naar de criteria van fase 2.1 en 2.2.:

e. Personeelsbeleid (fase 2.1)

Eén van de criteria voor het bereiken van fase 2.1 is het op orde brengen van het personeelsbeleid. In dit criterium zijn belangrijke resultaten behaald. Zo is er een verordening over het personeelsmanagement en personeelsbeleid en een organisatiebesluit vastgesteld en in werking getreden, is het organisatiebesluit afgerond en is het bezoldigingsbesluit op 12 april jl. aangenomen. Er wordt nog gewerkt aan het opstellen en uitvoeren van de personeelscyclus (P-cyclus) voor medewerkers van het OLE.

f. Opleidingen ambtenaren en politici (fase 2.1)

Het OLE is ook druk bezig met het criterium «aanbieden opleidingsprogramma ambtenaren en politici» voor het bereiken van fase 2.1. In de vorige voortgangsrapportage heeft mijn voorganger aangegeven dat de Statia Academy per januari 2022 in het leven wordt geroepen. Helaas blijkt het leerplatform niet aan de wensen van het OLE te voldoen. Op dit moment wordt er gekeken naar een ander online leerplatform dat wel alle cursussen naar behoren kan aanbieden. Dit platform wordt naar verwachting in september 2022 gelanceerd. Er worden in de tussentijd al wel trainingen aangeboden, zowel online als fysiek. Dit gebeurt deels in samenwerking met het openbaar lichaam Saba. De eilandsraadsleden hebben in de eerste week van juni verschillende cursussen gevolgd via het Netherlands Institute for Multiparty Democracy (NIMD). Momenteel wordt gewerkt aan het aanbod voor de (nog te benoemen) gedeputeerden.

g. Verbeterplan financieel beheer (fase 2.2)

Momenteel spant het OLE zich in om de bevindingen van de accountant op te pakken. De verbeteringen moeten leiden tot een goedkeurende accountantsverklaring op de jaarrekening van 2023. Sinds de achtste voortgangsrapportage is de planning en control-cyclus verbeterd en sluit Sint Eustatius sinds 2021 weer aan bij de cycli van de FinBES. Ook de achterstand in het opstellen van de jaarrekeningen is door het OLE ingelopen. Het College financieel toezicht (Cft) heeft op de begroting van 2022 aanbevelingen gegeven die het OLE moet invoeren en waarvan er nog vijf uitgevoerd moeten worden. Voor de komende tijd wordt er aan drie hoofdthema's gewerkt: het verbeteren van de administratie organisatie en interne controle (AO/IC), het debiteurenbeheer en het samenvoegen van negen administraties in één overzichtelijk systeem.

Project Management Organisatie (PPMO)

Door de taakverwaarlozing van het voorgaande bestuur is er tot 2018 weinig onderhoud en vernieuwing verricht aan de projecten waar het

bestuur aan moest werken. Het OLE komt hierdoor met achterstand in onderhoud wat voor 2018 dateert. Om deze achterstanden in te halen zijn er projecten in gang gezet, waarvan een aantal inmiddels is afgesloten⁸. Deze projecten variëren van wegenonderhoud, sociale projecten en projecten gericht op natuur en milieu.

Het begeleiden van de projecten op de verschillende domeinen vergde veel capaciteit van de departementen. Ook was er gebrek aan coördinatie. Daarom is binnen de organisatiestructuur van het OLE in september 2021 het PPMO opgestart. Doelstelling van het PPMO is om de uitvoering van de projecten op Sint Eustatius effectief te coördineren.

Het PPMO staat los van de criteria voor terugkeer naar democratie maar is wel belangrijk voor een goede uitvoering van de projecten op Sint Eustatius, vandaar dat ik deze organisatie niet onbenoemd wilde laten.

Fysiek domein

Projecten op het fysiek domein zijn zichtbare ontwikkelingen voor de Statianen. Er is aandacht voor de drinkwatervoorzieningen en er is voortgang geboekt op de aanpak van loslopend vee en het NEPP-programma. Verder zijn er updates op de projecten anti-erosie en de wegwerkzaamheden:

Meerjarenstrategie STUCO

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) stelt voor de jaren 2020–2023 € 4,5 miljoen beschikbaar voor investeringen in de drinkwatervoorziening. Nutsbedrijf STUCO heeft een meerjarenstrategie opgeleverd voor de besteding hiervan. Hiermee wordt onder andere het drinkwater-net uitgebreid en robuust gemaakt voor de toekomst. Vitens Evides International (VEI) zal STUCO bij deze grote opgave ondersteunen en adviseren over het investeringsprogramma en het beheer en onderhoud van de voorziening.

Voortgang op loslopend vee en het NEPP-programma

In de vorige voortgangsrapportage is het Nature and Environment Policy Program (NEPP-programma) genoemd. Het eerste onderdeel van dit programma is het werven van een projectmanager van het NEPP-programma als geheel en een projectleider voor het onderdeel Loslopend Vee. Deze vacatures zijn inmiddels ingevuld waardoor de uitvoering van het NEPP-programma kan beginnen. Tussentijds zijn er ook stappen gezet bij het ruimen van loslopend vee. Hoewel de afgelopen twee jaar de corona-pandemie voor exportproblemen van het vlees heeft gezorgd, zijn over het jaar 2021 toch in totaal 76 koeien, 203 schapen, 878 geiten, 3 zwijnen en 129 varkens geruimd. Dit waren allemaal loslopende dieren. Tijdens mijn bezoek heb ik met het OLE afgesproken dat dit thema met prioriteit wordt aangepakt. Het OLE bereidt op korte termijn een plan van aanpak voor, waarin een samenhangende en duurzame aanpak wordt gepresenteerd.

Anti-erosie

Tijdens mijn bezoek aan het eiland heb ik gezien wat voor uitdaging erosie vormt op het eiland. Bij het vliegveld zorgt erosie bijvoorbeeld voor problemen met de waterafvoer. Eind maart is het Water Drainage-project langs het vliegveld op Sint Eustatius gegund aan een lokale partij. Met deze maatregel wordt op korte termijn verdere erosie van de zogenaamde «gully's» (geulen) bij het vliegveld tegengegaan. Tegelijkertijd bieden de

⁸ Een overzicht van het aantal actieve en afgesloten projecten is terug te vinden in bijlage 3.

maatregelen mogelijkheden op het gebied van landbouw. Door het gecontroleerd afvoeren van water, kan dit water worden gebruikt voor landbouw. In april is begonnen met de uitvoering van dit project. In de volgende voortgangrapportage zal ik u over de eerste resultaten informeren.

Naast anti-erosiemaatregelen met regenwater, wordt er ook gewerkt aan anti-erosiemaatregelen die door stroming, getijden en golfslag worden veroorzaakt. In de vorige voortgangsrapportage werd gemeld dat de eerste meetresultaten voor de stromingen, getijden en golfslag geanalyseerd werden. Het OLE werkt in samenwerking met Rijkswaterstaat een plan van aanpak uit om de haven van Sint Eustatius te herstellen en de bereikbaarheid en veiligheid ervan te verbeteren. Deze ontwikkeling moet ertoe leiden dat de huidige haven toekomst- en orkaanbestendig wordt.

Update wegwerkzaamheden

De aanbesteding voor de renovatie van de Airport Boulevard is begonnen en de uitvoering zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2022 beginnen. Deze weg zal onder andere voorzien in twee rotondes, ruimte voor voetgangers en een afwateringssysteem dat onderdeel is van bovengenoemd Water Drainage-project. Verder is de aanbesteding van het renovatieproject «Oranjebaiweg» in april 2022 begonnen. Deze weg verbindt de haven en het Lower Town-gebied met de rest van het eiland. In de vorige voortgangsrapportage stond dat het wegenproject «The Road behind the Mountain» begin 2022 zou plaatsvinden. Dit wegenproject is enigszins vertraagd, maar het OLE heeft mij laten weten dat zij van plan is de aanbesteding in het derde kwartaal van 2022 te laten plaatsvinden. Dit wegenproject wordt onder andere gefinancierd vanuit de Meerjarenbijdrage van lenW voor infrastructurele taken van de eilanden en met een beperkte aanvulling van mijn ministerie.

Ferry-verbinding Bovenwindse eilanden

Tijdens mijn tweede bezoek aan Sint Eustatius heb ik gebruik gemaakt van de ferry-verbinding. De ferry-verbinding is momenteel een pilotproject wat tot het eind van dit jaar loopt. Hierna zal het pilotproject geëvalueerd worden. Zodra de resultaten uit de evaluatie bekend zijn zal ik u hierover berichten.

Sociaal domein

Het sociaal domein op Sint Eustatius staat voor grote uitdagingen. Om uitvoering te kunnen geven aan dit domein lopen momenteel gesprekken tussen het OLE en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) om tot actievere samenwerking te komen. Daarmee wordt geprobeerd de bestaande inzet te versterken en voorzieningen te verduurzamen. Op het gebied van het sociaal domein willen VWS en het OLE de uitvoerings- en beleidskracht van de directie Maatschappij en Welzijn kwantitatief en kwalitatief op orde krijgen.

Arbeidsbemiddeling en participatie

Werk is de duurzaamste weg uit armoede, maar niet iedereen komt even gemakkelijk aan een baan. Om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk te begeleiden, zijn er met een bijzondere uitkering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) een aantal arbeidsmarktprojecten opgestart:

- In het programma «vocational training» worden tien deelnemers opgeleid tot lasser. Na evaluatie van het programma gaat het OLE na

- op welke manier een vervolg wordt gegeven aan de vervolgopleiding voor de lassers.
- Eind februari zijn twee matrozenopleidingen begonnen, waaraan 25 jongeren deelnemen. Deze opleidingen lopen naar verwachting tot augustus. Na het afronden van de opleiding kunnen de matrozen aan het werk op commerciële boten. Denk hierbij aan boten van duikscholen of private eigenaren.
 - In het derde kwartaal van 2022 begint een traject waarin vijftien deelnemers worden opgeleid tot ouderenverzorger.
 - Tot slot zijn op initiatief van het OLE recentelijk tien werknemers van het openbaar lichaam Sint Eustatius en Bonaire, en van Curaçao, begonnen met een opleiding tot jobcoach.

Bestuursakkoord aanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling BES 2021–2024

Ook voor het welzijn van de kinderen en slachtoffers van huishoudelijk geweld op Sint Eustatius heb ik nadrukkelijk aandacht. Hierover zijn vorig jaar concrete afspraken gemaakt in het Bestuursakkoord aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling BES 2021–2024. Deze afspraken hebben de afgelopen tijd hun vruchten afgeworpen. Een voorbeeld hiervan was het opzetten van een gezamenlijk advies- en meldpunt Bovenwinden. Hierin werkt het OLE samen met het openbaar lichaam van Saba. In het afgelopen half jaar heeft een projectleider hiervoor een werkplan opgesteld. De coördinator Huishoudelijk geweld en Kindermishandeling die recentelijk is aangesteld, zal het plan van het advies- en meldpunt verder uitwerken. Er wordt momenteel gewerkt aan het opstellen van beleid in nauwe samenwerking met ketenpartners. Daarnaast is de opvanglocatie van slachtoffers van huishoudelijk geweld gereed en kan deze in het derde kwartaal van 2022 open gaan. De flexibele opvang zal beschikken over drie kamers, waar vrouwen met of zonder kinderen kunnen verblijven. Er zal met het hele gezin worden gewerkt aan gedragsverandering door middel van programma's gericht op het voorkomen van herhaling. Een belangrijk onderdeel van dit beleid is het trainen van medewerkers en een samenwerking aangaan met «CBP het Samenhuis» in Nederland.

Er is de afgelopen tijd ook aan de mentale gezondheid van jongeren gewerkt. In samenwerking tussen mijn ministerie, het Ministerie van VWS, het OLE en de kindertelefoon «Telefon pa Hubentud» van Aruba is op 16 maart 2022 de Kindertelefoon «Guana Chat 918» succesvol gelanceerd. Door het opzetten van een gratis telefonische hulplijn voor kinderen en jongeren wordt er een platform geboden om vragen te kunnen stellen en zorgen te uiten. Dit mag over elk onderwerp gaan. Er is door de kinderen en jongeren veelvuldig gebruik gemaakt van de kindertelefoon. Om anonimiteit te garanderen is er een samenwerking opgezet met de Kindertelefoon Aruba, die de telefoon bedient voor de kinderen van Sint Eustatius. In samenspraak met de Kindertelefoon Aruba worden Saba en Bonaire later dit jaar geleidelijk aangesloten.

Samenwerkingsverband 13+

Op 8 december 2021 is het Samenwerkingsconvenant 13+ ondertekend. Het convenant beoogt meer samenwerking tussen het OLE en verschillende ministeries zoals VWS, BZK, Justitie en Veiligheid (JenV), SZW, en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) op het jeugd domein. Er wordt nu aan een agenda voor Sint Eustatius gewerkt waarin verschillende doelstellingen voor jongvolwassenen worden vastgesteld. In maart heeft het OLE de conceptversie met de betrokken ministeries gedeeld. De uitwerking van de specifieke doelstellingen over activiteiten voor jongeren op Sint Eustatius uit het samenwerkingsverband zijn uitgewerkt in het

lokale Actieplan 12+. Dit Actieplan ziet er op toe dat de Stataanse jeugd van 12 jaar en ouder de mogelijkheid heeft om in een gezonde, veilige en kansrijke omgeving op te groeien. Het accent ligt daarbij op de algemene ontwikkeling van jongeren en op preventieve jeugdzorg. VWS draagt zowel financieel als inhoudelijk aan dit plan bij.

Gezondheid en sport

VWS en het OLE investeren structureel in sport en preventie om de gezondheid van de inwoners van Sint Eustatius te verbeteren. Voor sport gebeurt dit onder andere via een jaarlijkse subsidie aan Statia Sports Facility Foundation en ondersteuning door Nederlandse sportbonden. Ook is het meerjarenonderhoudsplan voor de sportaccommodaties nagenoeg afgerond, zodat er duidelijke afspraken kunnen worden gemaakt over beheer en onderhoud. Het Caribisch Sport- en Preventieakkoord loopt eind dit jaar af. VWS bespreekt de komende periode samen met het OLE op welke manier de doelstellingen en activiteiten in het akkoord gecontinueerd worden. Ten aanzien van de gezondheidszorg is er afgesproken dat VWS aan het eind van dit jaar met een plan van aanpak komt om de gezondheidszorg op het eiland te verbeteren.

Prevention clinic

Op 14 februari jl. heeft de preventiekliniek haar deuren geopend. Doelstelling van de kliniek is om de Statanen van kennis te voorzien om zo lang mogelijk gezond te blijven. Dit doen zij onder andere door de bevolking van informatie te voorzien. Preventie is hierbij essentieel en de kliniek zal alle primaire activiteiten op dit gebied en verdere interventies coördineren. Voor het tweede kwartaal staat bijvoorbeeld de uitrol van het bevolkingsonderzoek voor baarmoederhals- en borstkanker op de planning.

Sociale huisvesting

Een bekend probleem in Caribisch Nederland is het gebrek aan betaalbare woningen. Op dit moment zijn op Sint Eustatius niet genoeg woningen beschikbaar. Daarnaast zijn de woonlasten voor veel mensen moeilijk te dragen. Om dit probleem structureel aan te pakken, werkt de Minister van VRO momenteel nauw samen met de eilanden om een beleidsagenda over volkshuisvesting en ruimtelijke ordening in Caribisch Nederland (VRO CN) op te stellen. Deze agenda stelt drie overkoepelende thema's voor: basis op orde, beschikbaarheid en betaalbaarheid. Het kabinet en het OLE realiseren zich echter dat het om een urgent probleem gaat. Daarom worden er tijdelijke maatregelen genomen die zijn gericht op betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen. Op Sint Eustatius zijn momenteel 95 sociale huurwoningen beschikbaar. Om woningen betaalbaarder te maken, verstrekt BZK sinds 2019 jaarlijks een subsidie aan verhuurders in de sociale huursector. Deze verhuurderssubsidie geeft verhuurders de mogelijkheid om een lagere huur te vragen aan sociale minima. Voor Sint Eustatius ging het in 2021 om een bedrag van \$ 216.000.

BES(t) 4 Kids

In de achtste voortgangsrapportage schreef mijn voorganger dat de kostprijsverlagende subsidies van de Tijdelijke Subsidieregeling Financiering Kinderopvang Caribisch Nederland voor kinderopvangorganisaties per 1 juli 2021 verhoogd zijn. In aanvulling daarop zijn de subsidies per 1 januari 2022 met 10 procent verhoogd. Dat stelt de kinderopvangorganisaties in staat de financiële gevolgen van het verhogen van het wettelijk

minimumloon per 1 januari 2022 op te kunnen vangen. Daarnaast is er gewerkt aan het versterken van de kinderopvangorganisaties door het aanbieden van opleidingsprogramma's voor de medewerkers. Ook voor de ontwikkeling van de nieuwe huisvesting voor de buitenschoolse opvang zijn stappen gezet. In het derde kwartaal van 2022 zal het OLE een aannemer selecteren om de oplevering van het gebouw, naar verwachting in het tweede kwartaal van 2024, te realiseren. Als het gebouw af is, kunnen ongeveer 300 kinderen dagelijks in dit gebouw deelnemen aan naschoolse opvang en andere activiteiten. Dit zogeheten Out of School-gebouw wordt mede gefinancierd vanuit het regio-envelop Caribisch Nederland.

Notariële dienstverlening

Recentelijk heeft notaris Boekhoudt aangegeven te stoppen met het aanbieden van de notariële dienstverlening op Sint Eustatius en Saba. Het vraagstuk rondom de notariële dienstverlening heeft mijn aandacht. Ik begrijp de zorgen van de inwoners op Sint Eustatius en Saba en ik sta hierover in nauw contact met mijn collega, de Minister voor Rechtsbescherming. Het Gemeenschappelijk Hof heeft de afgelopen periode een vacature uitgezet om een tijdelijk waarnemer aan te stellen. De insteek is dat de waarnemer zo snel mogelijk van start zal gaan, maar dit is afhankelijk van hoe snel de procedure kan worden doorlopen en wanneer de waarnemer kan starten. Samen met het Ministerie van JenV werkt het Gemeenschappelijk Hof naast deze kortetermijnoplossing, een tijdelijk waarnemer, aan een langetermijnoplossing waarbij Bonaire, Saba en Sint Eustatius onder 1 notarieel protocol vallen. Het is namelijk van belang dat de toegang tot het recht in de komende jaren duurzaam wordt geborgd op de BES-eilanden. Dit staat zo ook verwoord in de JenV beleidsagenda Caribisch Nederland 2021–2025. In de volgende voortgangsrapportage zal ik u informeren over de voortgang.

Archeologische opgravingen

In de vorige voortgangsrapportage las u over de opgravingen nabij het vliegveld en het onderzoek waar de Statia Heritage Research Committee (SHRC) mee bezig was. Het onderzoek is inmiddels afgerond en zij hebben een rapportage opgesteld met hun bevindingen en hebben maatregelen geadviseerd. Het OLE is nog in gesprek met de betrokkenen (waaronder OCW) over de uitvoering van deze maatregelen. Ik hoop u in de volgende rapportage hier meer over te kunnen berichten.

Overig

Ontwikkelingen GTI

Tijdens mijn reis heeft de regeringscommissaris haar zorgen geuit over de toekomst van de olieopslag op Sint Eustatius, de grootste werkgever op het eiland. Ik heb samen met haar het management van GTI ontmoet om een update te krijgen van de stand van zaken. Door de marktomstandigheden en de huidige lage tarieven voor opslag van fossiel brandstoffen heeft Prostar, waar GTI Statia onder valt, te maken met teruglopende inkomsten. Het is nog onduidelijk hoe de situatie zich verder ontwikkelt.

Dat de regeringscommissaris en de eilandsraad zich zorgen maken over mogelijk grote negatieve gevolgen voor het eiland is evident. Echter, noch het kabinet noch het OLE heeft een taak wat de financiële positie van Prostar betreft. Wel houden wij de ontwikkelingen gezamenlijk nauwlettend in de gaten. Daarnaast zal ik met mijn collega-bewindspersonen in overleg treden om zo nodig tot een interdeparte-

mentale aanpak te komen, zodat het OLE – binnen de afgesproken rolverdeling – ondersteund kan worden.

Tot slot

Zoals u kunt lezen zijn er de afgelopen maanden weer belangrijke stappen gezet, met name op het bestuurlijk domein. De uitkomsten van het mediation-traject dragen bij aan het perspectief richting het volledige herstel van de democratie. Ik heb er dan ook alle vertrouwen in dat het OLE succesvol zal zijn in het behalen van de criteria. Mijn ministerie zal hierbij uiteraard, wanneer nodig, ondersteunen.

In de volgende rapportage, welke in december is gepland, zal ik u informeren over de streefdata voor fase 2.2 e.v., alsmede over de voortgang op het sociaal, bestuurlijk en fysiek domein.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A.C. van Huffelen